

Altijd van je af

meulenhoff.nl

Sara Berkeljon

Altijd van je af

**Leven en werk van
Arjan Ederveen**

MEULENDREEF

Gepubliceerd met steun van het Jaap Harten Fonds.

ISBN 978-90-896-8323-6

ISBN 978-94-023-2528-7 (e-book)

ISBN 978-90-528-6837-0 (audio)

NUR 320

Omslagontwerp: Pankra

Omslagbeeld: © Erwin Olaf

Auteursfoto: © Frank Ruiters

Vormgeving binnenwerk: Steven Boland

© 2025 Sara Berkeljon en Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam

De uitgever heeft ernaar gestreefd alle rechten van derden te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen contact opnemen met Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

Inhoud

Proloog	7
1 Veegwerk	15
2 Gagaland	31
3 Eerste Hang-dynastie	53
4 In het pierenbadje	65
5 Waar gaat het eigenlijk over Thé?	87
6 Een hond vraagt niet waarom	117
7 Tweede Hang-dynastie	133
8 Altijd zal het basismateriaal weer boven komen	151
9 Broederstrijd	185
10 Wil je mijn kijkdoos even zien?	207
11 De overgebleven zoon	245
12 Het sterrendom van de Joop-wereld	261
13 De grote verdwijnruc	287
14 Derde Hang-dynastie	305
15 God in Friesland	317
Verantwoording en dank	333
Illustratieverantwoording	335

Proloog

‘Ja, eh, nou, ik ben nu in mijn leven blijkbaar op het punt beland dat ik in aanmerking kom voor zoiets. Dat ze een boek willen, over wat een geweldig, leuk en interessant leven ik heb geleefd. Dus misschien moet ik daar dan ook maar de verantwoordelijkheid voor nemen. Om andere generaties te leren hoe je het moet doen. Hoe je de golven van het leven te boven komt, hoe je overeind blijft. Want als ik het kan, kan iedereen het. Denk ik. Maar je moet het wel willen. Je moet ervoor werken.’

Arjan Ederveen laat een stilte vallen. ‘Ben ik aan het zwammen? Ja hè? Hé, maar, en, heb je al een beeld van hoe je het wil doen, qua tijd? Ik vind vaste schema’s altijd heel fijn. Wil je chronologisch? Moeten we thema’s doen?’

Hij staat in zijn open keuken en zet de waterkoker aan. Heet water, twee schepjes oploskoffie, een scheut warme melk uit een steelpannetje, geschonken in een groot theeglas, snuffje kaneel erop. Er zijn ook vrienden die zijn koffie niet te drinken vinden. ‘Maar ik doe het al m’n hele leven zo, omdat ik het lekker vind. En makkelijk. Filterkoffie, daar ben ik niet gek op. Het duurt mij te lang. Elke keer die oude vieze koude zak weggooien, en dan breekt het papier net voordat je bij de bak bent, ken je dat?’

Het is onze eerste bijeenkomst over het nog te maken boek. Een idee van Uitgeverij Meulenhoff – ‘de Meulenhoff’ op zijn Arjans – naar aanleiding van een interview dat ik in 2023 met hem deed voor *Volkskrant Magazine*. ‘Ja, daar kwamen leuke reacties op en tegelijkertijd denk ik: wie zit op zo’n boek te wachten? Dat is wel een ding, hoor. Maar misschien doe je het daar ook niet voor, je moet het doen omdat het leuk is om zo’n boek te maken.’ Bovendien: hij heeft de leeftijd. De pensioengerechtigde leeftijd, zoals hij niet nalaat steeds te benadrukken. ‘Ik ben 67!’ Af en toe doet hij nog een televisie- of filmklus, maar het theater heeft hij al jaren geleden definitief vaarwel gezegd, moe van de files, de kleedkamers, laat thuiskomen, ‘het gedoe’. Zijn tijd brengt hij afwisselend door in Amsterdam, waar hij al sinds 1978 hetzelfde pand bewoont, eerst als kraker en later legaal, en in zijn zelfgeschapen paradijs in Friesland, een landgoed met een klein bakstenen huisje erop, een schuur en een groentekas.

Zijn Amsterdamse appartement, in twee voormalige klaslokalen van een oud schoolgebouw aan de Korte Prinsengracht, is een grote ruimte met hoge plafonds en een open keuken, gelegen op de begane grond en uitkijkend op de binnentuin. Het ruikt er naar wierook en wasmiddel, zijn was hangt in de keuken aan een droogrek. Af en toe zet Arjan het raam open om hond Blaf, een voormalig ‘zielig hondje’ dat door dierenredders werd gevonden op een Spaanse vuilnisbelt, naar buiten en weer naar binnen te laten. Met een schuine blik houdt hij in de gaten hoe de hond rondscharrelt in de tuin. ‘Ik moet even opletten wat voor schijt eruit komt, want volgens mij heeft ze iets verkeerd gegeten. Kijken of het dikke dia is, of blubber. En ik moet weten waar ze de drol kakt zodat ik ’m kan oprapen.’ Turend door het raam: ‘Ik weet niet eens of het een plas of een poep is. Volgens mij een plas. Maar eventjes, nu we hier toch staan, moet je kijken hoe mooi die bloemen zijn, in die struik hier voor je neus. Prachtig!’

Een laptop staat op de hoek van de tafel, daarnaast de vaporizer die hij gebruikt voor het dagelijks roken van zijn zelf in Friesland geteelde wiet. Een televisie heeft hij al vele jaren niet meer,

hij kijkt alleen nog naar YouTube. De ene helft van het appartement is woonkeuken, de andere helft slaapkamer – een twijfelaar met wollen dekens en een paar meter verderop de mand van Blaf, die tot Arjans spijt niet bij hem in bed wil slapen. Het is een reden om de aanschaf van een tweede ‘zielig hondje’ te overwegen, het liefst een iets grotere, ‘lekker voor onder de dekens’.

Nerveuzig loopt hij heen en weer. Wat het plan is, wil hij weten. Of er een plan is. Wat er van hem verwacht wordt. Wanneer het af is. Wat de titel wordt. *‘Door het alfabet heen met Arjan Ederveen*, is dat iets? Elke letter een eigen hoofdstuk. En dan beginnen we met de a van anus.’ Ik probeer zo neutraal mogelijk te kijken. Aangezien dit onze eerste bijeenkomst is, is een titel misschien nog niet nodig, opper ik. Ik stamel dat we in de beginfase zitten, dat het allemaal vanzelf wel duidelijk zal worden, op een gegeven moment, dat is iets voor later. ‘Maar hoe gaan we het vanaf nu dan doen? Ik dacht: we kunnen sessies hebben hier aan tafel. Zoals nu. Gewoon tegenover elkaar zitten en praten. Maar we kunnen ook naar de Efteling gaan. Of langs het strand gaan lopen. Of naar de meubelboulevard. Naar een tuincentrum. Is dat leuk? Hou je die telefoon altijd bij je en neem je al m’n getetter op?’

Hij heeft een lijstje op zijn laptop gemaakt met mensen die ik zeker moet gaan spreken, zegt hij. Het is een kort lijstje, er staan vier mensen op: zijn Amerikaanse echtgenoot Howie Getman, met wie hij al 32 jaar samen is, en die een appartement bewoont boven Arjan in het pand op de Korte Prinsengracht. Je kunt beter niet samenwonen, vindt Arjan, waarover later meer. Ook op het lijstje: vriendin en manager Evelien Jansen, regisseur en vriend Pieter Kramer en zijn ‘zelfgekozen broer’, voormalig televisiemaker en taartenbakker Siemon de Jong. Twee namen staan apart, op enkele witregels afstand. Die zijn, denkt hij, ‘ingewikkeld’: Tos (Tosca Niterink, met wie hij zijn grootste tv-hits maakte) en Guus (Beumer). Guus is een vriend van lang geleden die hij kent van het COC in de jaren tachtig. ‘We hebben het met elkaar gedaan

en daarna zijn we vrienden gebleven. Ik ging elk jaar met hem op vakantie. Guus is ontzettend intelligent, gebruikt ook veel moeilijke woorden, zoals inclusiviteit. Hij gaf mij altijd het gevoel dat ik niet heel slim was, weet je wel, maar misschien zat dat in m'n eigen hoofd. Samen hebben we ooit het huisje in Friesland gekocht, maar tijdens de corona is er iets gebarsten, zeg maar. Ik heb hem uitgekocht. Maar we zijn wel on speaking terms. Je moet hem maar bellen.'

En Tosca? 'Ach, Tossebos. Ik heb onlangs geprobeerd om met Tos af te spreken, maar dat ging toen niet door. Omdat ze zei dat ze met de poes naar de dokter moest. Als met mij afspreken al zo moeilijk is, ben ik bang dat ze zegt: ik ga niet met iemand praten, daar heb ik geen zin in, dat ga ik niet doen. Ik denk dat ze het niet doet. Het is bovendien uit met haar vriendin. Ik maak me een beetje zorgen. Gekke meid. Maar goed, je weet het niet. Het kan vriekandoo. Het valt mee, of het valt tee.'

Wat hij niet wil doen in het boek, is zuur doen over anderen. Hij roddelt graag, maar dat moet niet in het boek. Dan zou hij net zo zijn als – hier noemt hij de naam van een bekende actrice die volgens hem bekendstaat om haar geklets over Jan en alleman – en dat wil hij ab-so-luut niet. 'Ik heb heel erg mijn mening over mensen en hoe ik ze vind. Maar dat hoeft niet in een boek.'

Tijdens de tweede ronde koffiezetten zegt hij dat hij het soms 'Spaans benauwd' krijgt als hij eraan denkt te moeten terugblikken. 'Omdat het over dingen zal gaan waar ik altijd met een grote boog omheen loop. De dood van allebei m'n broers. Eerst Wick, aan aids, en toen Dick, totaal onverwacht. Die hele aidsperiode, de jaren tachtig en negentig, die is natuurlijk het piekmoment in mijn professionele leven geweest. Die tijd is zo belangrijk geweest voor m'n carrière, omdat ik me verdrong in mijn werk. Ik verdrong me in m'n werk om het er maar niet over te hoeven hebben! Mensen hebben me gevraagd: waarom schrijf je niks over je broers, waarom doe je er niet iets mee? Maar dat kan ik niet, omdat er een hele grote blokkade zit.'

Hij haalt zijn neus op. ‘Het zijn dingen waar je normaal met een psychiater over praat. Maar dat doe ik niet, omdat ik dat niet wil. Terwijl het me wel fijn lijkt om het er voor dit boek over te hebben. Het moet er toch uit, een keertje. Howie zegt steeds: *go to a shrink, go to a shrink!* Ik ben ooit wel in therapie geweest, samen met mijn oudste broer. Een therapie voor aidspatiënten en hun familie. En ik heb het natuurlijk allemaal enorm verwerkt. Ik kan er goed mee leven. Maar het is een ding natuurlijk. Als je een boek wil maken over mij, over mijn gevoelens, over de golven, de levensgolven, dan moet het er allemaal in. Dan moet je het erover hebben. Het was een tsunami, de hoogste golf van mijn leven. Dat, en natuurlijk dat moedertje, dat maar niet dood wou.’ Hij zet een lizig stemmetje op. ‘En dan natuurlijk relatie, relatiedingetjes. En seksdingetjes.’ Ik vraag of dat ook moeilijk is. ‘Nee, dat vind ik helemaal niet moeilijk! Helemaal niet!’ Stilte. ‘Weet je, het lijkt me goed als jij de leiding neemt. Dat jij een opzet maakt, en dat ik daar dan nog een beetje tegenaan kan schuren.’

Een week later is er een bijeenkomst op de uitgeverij. Als ik aan kom fietsen bij de Mondriaantoren, het op een na hoogste gebouw van Amsterdam, staat Arjan aan een voorbijganger de weg te vragen. ‘Darling! Gelukkig, je bent er. Ik ben zo zenuwachtig, ik ben zo zenuwachtig, ik ben zo zenuwachtig!’ Hij draagt een muts en twee truien over elkaar. Ik vraag waarom hij een Arsenal-sjaal om heeft. Is hij fan van de Londense voetbalclub? ‘Wat? Nee, die heb ik op straat gevonden. Wel in de wasmachine gedaan hoor. Ik krijg er heel veel complimenten over.’ We moeten op de zestiende verdieping zijn. Op tafel staan vier Holtkamp-taarten en vier flessen cava, een alcoholische en een non-alcoholische variant. We schudden allerlei medewerkers de hand. Iedereen stelt zich voor, de uitgever vindt het fantastisch dat het boek er gaat komen.

Arjan: ‘Ik heb er ook zin in, ik vind het een uitdaging. We zijn al een beetje begonnen en we zien wel waar het schip strandt. Ik ben dyslectisch, dus zelf ben ik echt geen schrijver. Ik kan script-

jes schrijven en dialogen verzinnen, maar een boek schrijven zit er echt niet in.'

Een publiciteitsmedewerker: 'Ik vind het heel bijzonder, dat dit gebeurt. Ik heb zo veel goede herinneringen aan u op tv. Echt, daar ben ik u zeer dankbaar voor.'

Arjan: 'Ja, ja... Ik ook.' Hij valt even stil. 'Maar het overkomt je, hè? Het overkomt je. Je weet natuurlijk van tevoren niet hoe de dingen lopen. Soms vliegt het me wel even aan, dit boek, dan denk ik van: oooh, oooh, oooh. Maar ik vind het een eer en een uitdaging om te doen. Ik voel ook een soort verantwoordelijkheidsgevoel opkomen, door deze bijeenkomst.'

De marketingmedewerker vraagt waar het boek over gaat.

Arjan: 'Het worden levenslessen. Voor iedereen. Voor een hele brede markt. Levenslessen voor een hele brede markt.'

Daarna wordt er een foto gemaakt met glazen cava in de hand.

Arjan: 'Godverdomme, daar zitten we dan. Ik stap er blanco in. Het, eh, canvas is nog leeg en de kwasten zijn nog droog, alhoewel we wel een beetje begonnen zijn, al.'

Marketingmedewerker: 'Er is water, maar nog geen verf.'

Arjan: 'Maar het wordt aquarelachtig, dus dat water is heel belangrijk. Voor mij is het een soort van logisch om dit nu te doen, omdat ik op de leeftijd ben dat ik kan terugblikken. Een leeftijd waarop je hebt geleerd van al je fouten, van je ups en je downs, zodat je weet hoe je je staande moet houden in het leven.'

Zachtjes: 'Toch? Het is in het leven zo belangrijk dat je erachter komt wat je goeie dingen zijn. Waar je goed in bent! Maar Sara gaat het schrijven. Ik zit er alleen maar naast. Als het maar geen klassieke biografie wordt, het moet vooral leuk zijn om te lezen. Er mogen wel zware stukken in zitten, maar het moet uiteindelijk gaan over hoe goed het leven is. Positief, positief. Want het is allemaal al zo kut.'

Na afloop, buiten: 'Hé, maar, wil je iedere week komen denk je, of een maand lang elke dag?'

Ik zeg dat ik hem wil komen opzoeken in Goa, in India, waar Howie en hij elk jaar een paar maanden overwinteren.

Peinzende blik. 'Ik wou eigenlijk niet meer naar Goa omdat ik het gevoel heb dat ik er net geweest ben. We gaan altijd naar dezelfde plek. Dus ik wilde naar Mexico, we hadden al een appartement geboekt, maar vrienden van ons die daar in de buurt zaten zijn gaan kijken. Nou, dat viel zwaar tegen. Het zag er niet goed uit, het lag langs een drukke weg. Dus we gaan toch maar gewoon weer naar India. Als je weet dat iets goed is, waarom zou je dan op zoek gaan naar iets anders? En India is zo'n fantastisch land. Dus ja. Dubbel gevoel. Want de reis erheen is best pittig, wat zeg ik, de hel op aarde! Je komt midden in de nacht aan in Mumbai, dan moet je naar de immigratie, daar is een massa mensen die langs één douanier moet. Duurt uren. Dan moet je met een shuttlebus naar een ander vliegveld en wachten tot je binnenlandse vlucht gaat. Je hebt een visum nodig, en ze zijn ontzettend bureaucratistisch dus dat is ingewikkelder dan het lijkt. Het is veel werk, gedoe, stress. Kan je dat aan? Liefvie, denk er maar even over na. Als je echt langskomt, mag je een nacht tussen ons in slapen.'

Veegwerk

Via WhatsApp vraag ik Arjan bij welk plaatsje in Goa ze zitten, zodat ik een hotel kan zoeken. Ik krijg antwoord.

‘Parbleu.’

‘Patenen.’

‘Patenen.’

‘Patnem.’

Hij is niet handig met WhatsApp, hij videobelt liever. Als er wifi is, tenminste, anders is het niet gratis en hij leeft graag zuinig. Patnem, waar Howie en hij al decennia komen, is een rustig dorpje in het zuiden van India's kleinste provincie. Een breed, wit strand, een zee 'zo warm dat het lijkt alsof iedereen erin heeft gepist', een heleboel simpele strandhutjes en een populatie die bestaat uit oude hippies, Engelsen van middelbare leeftijd en twintigers en dertigers op yogaretreat. Voor mijn komst houdt Arjan me anderhalve maand lang op de hoogte van zijn beslommeringen. Hij stuurt foto's. Niet van zonsondergangen, want dat vindt hij, hoe overweldigend mooi ze daar ook zijn, echt het allerstomste waarvan je een foto kunt maken. Hij stuurt een bloem, een banyanboom, een video van een ritje in 'de plakbandbus' naar provinciestad Karwar, de bus schuddend en met bruine tape aan elkaar hangend. Een foto van zijn hoofd, verborgen achter een van

mij geleend exemplaar van zijn lievelingsboek *Het parfum* ('Ik zit diep in de literatuur!'), een beeldverslag van een Indiase kermis waar de roestige kindertoestellen met de hand worden aangedreven, een koe in een smal steegje, etend van een struik. Een filmpje van een man met een mand op zijn hoofd die een grappig woord dat klinkt als 'hoetsjabonnee' roept. En als nieuwjaarswens krijg ik een video waarop Howie in een restaurant een '*very beautiful cow*' met mooie ogen bewondert, de herkauwer knagend aan een boom op enkele centimeters van hun restauranttafeltje. Hij appt regelmatig over zijn dag: 'Ik loop veel, geef de tuin van een vriendin water, die in Kathmandu zit. Over het algemeen "blij", soms een "wat de hel doe ik hier"-gevoel. Howie en ik gaan gelukkig heel goed.'

Tijdens een van onze beeldgesprekken vertelt hij dat zijn laptop-adapter – van een oude MacBook uit 2014 – kapot is, doorgebrand, en dat hij een nieuwe nodig heeft, niet in de laatste plaats om zijn vaporizer te kunnen opladen. Hij stuurt een foto, ik koop de adapter. We appen wat heen en weer over de Indiase stopcontacten, die in twee types bestaan, maar waar je 'grappig genoeg' volgens Arjan ook Europese stekkers in kan stoppen. Of dat misschien de reden is dat zijn adapter is doorgebrand? 'Nee hoor! Maar Howie zei dat het wel belangrijk is voor jou om te weten dat je je computer goed moet beschermen tegen "wisselende stroomkracht", zeker je werkcomputer!' Twee dagen later een selfie, van zo dichtbij genomen dat je alleen twee ogen achter een bril ziet. 'Ach Saar, neem je een leesbrilletje voor me mee van de Blokker? Sterkte 2,5.'

'Ja hoor, verder nog iets?'

'Twee zakken kattengrind.'

Een dag voor mijn aankomst: 'Begin zenuwachtig te worden dat je komt.' 'Andere wereld hier.' 'Heel mooi en heel lelijk.' 'Ben zo benieuwd wat je vindt.'

5 februari 2024, na een enerverende taxirit van ruim anderhalf uur vanaf Dabolim Airport, de auto toeterend en scherend langs

motoren en stilstaande auto's, ben ik er, om half acht 's ochtends. Vijf minuten nadat ik hem heb geappt komt hij aangelopen, over het op een paar zwerfhonden na nog verlaten strand van Patnem: een vale witte linnen broek, verwassen t-shirt met opdruk van Ganesh, de hindoegod met olifantenhoofd, rood-zwart honkbalpetje van het 'Alfa Romeo Racing Team' op het kale hoofd, gevonden waarschijnlijk, want Arjan Ederveen is geen liefhebber van Alfa Romeo's, of van wat voor auto's dan ook. De voeten, gestoken in Birkenstocks, zet hij in kleine stapjes iets naar buiten gedraaid op de grond. Om zijn nek een oude iPhone aan een telefoonkoord, zonnebril op het hoofd, aan het t-shirt hangt nog een andere bril. Een oranje doek met groene biesjes hangt opgevouwen over zijn schouder. Hij zwaait. 'Darlingetje! Hoe was je reis? Je zal gebroken zijn! Hoe ging je overstap, met die gekke shuttlebus naar dat andere vliegveld?'

We wandelen naar de chai-shop aan de stoffige hoofdweg, af en toe ingehaald door toeterende bussen, vrachtwagens, tuktuks en in de opkomende hitte hardlopende westerse toeristen, langs een bocht die *cow corner* genoemd wordt vanwege de koeienfamilies die er vuilnis staan te eten. Arjan wijst naar een kalfje: 'Kijk, als ze nou zo klein zouden blijven, zou ik er wel een willen als huisdier.' Bij het oversteken houdt hij mijn bovenarm vast.

De chaishop is een minitheehuisje met kleine houten bankjes, knalroze geverfde muren met ingelijste posters van hindoegoden aan de muur, en in het midden van de zaak een grote vitrinekast waarin stapels broodjes liggen. Naast de kast, pal naast het minitafeltje waar we gaan zitten, een grote pan met dampende groentecurry. Een man schept de curry in lage roestvrijstalen bakjes, helemaal tot de rand en soms eroverheen. Klanten die takeaway willen, krijgen het mee in een dichtgeknoopt boterhamzakje.

'*Same same?*' vraagt de restauranthouder.

'Nee, niet *same same,*' zegt Arjan. Hij bestelt twee *pav bhaji* – een bakje curry en een wit kadetje uit de vitrinekast –, twee samosa's en twee chai. Het kost bij elkaar 114 rupees, 1 euro 30. Ik geef hem de Blokker-bril en de laptopadapter. Hij vertelt over

zijn dagelijkse activiteiten hier in India: 's ochtends een paar bladzijden lezen in *Het parfum*, zwemmen, een dutje in de middag, 's avonds naar een van de ongeveer tien vaste restaurants en dan lekker vroeg naar 'de beddekoets', eventueel voorafgegaan door een YouTube-sessie (hij kijkt van alles: dierenfilmpjes, het uitknijpen van puisten, klusvideo's, dragraces, fragmenten uit actiefilms met The Rock) op de veranda van zijn idyllische hut, uitkijkend over de Arabische Zee. En, misschien wel het belangrijkste: zijn doel van tienduizend stappen halen op de pedometer. 'Ik heb *targets*, hè? *Daily targets* die ik moet halen, omdat ik anders een slapeling ben. Als ik het niet haal is dat heel erg, ja. Hel en verdoe-menis!' Hij hoopt dat ik ook van wandelen houd.

Yoga deed hij hier vroeger ook, maar die tijd is voorbij. 'Ik heb het nooit echt leuk gevonden. Het enige wat ik grappig vond, was kijken naar de anderen die uit alle macht hun tenen proberen te pakken. Je moest dertig keer achter elkaar uitademen door je neus, en omdat ik astmatisch ben viel ik bijna flauw. Mijn yogaleraar was blind en ik kon hem nauwelijks verstaan, maar hij stimuleerde me wel, zei dat ik moest doorzetten. Tijdens het op en neer springen heb ik toen mijn achillespees gekneusd. Nog steeds last van. Van die klysmadingen doen ze hier ook. Heb ik ook gedaan. Schijnt goed te zijn, want een deel van je poep blijft aan je darmwand plakken. Maar goed, als je een goeie stoelgang hebt, joh, dan hoeft het niet.' Ineens hard, door de hele zaak: 'Als je een goeie stoelgang hebt, met weinig veegwerk, is het prima!' Over een paar dagen viert Howie zijn 74ste verjaardag, ik vraag of Arjan al een cadeau heeft. 'Ja. Een lap. Een beetje een mannenlap, een gedistingeerde lap, een omslagdoek, donkergroen volgens mij, met een zwarte band, maar ik ben kleurenblind. Heel mooi. Goeie, dikke kwaliteit.'

Het is minstens zijn twintigste keer in India, vertelt hij tijdens een van onze dagelijkse interviewsessies, steeds in hetzelfde restaurant aan het strand waar Arjan steeds dezelfde waldorfsalade met blauwe kaas bestelt. 'Het is echt mijn tweede thuisland. Al vind ik

Spanje ook leuk, want ik hou van de stevige, dikke politiemannen die je daar hebt.’

Zijn liefde voor het land ontstond toen hij er in januari 1990 voor het eerst naartoe ging met vriend Guus Beumer. Een Ansichtkaart die hij toen naar zijn ouders stuurde, plakte zijn moeder in een van haar aan Arjan gewijde plakboeken: *‘Het weer is goddelijk, we reizen veel en de afstanden zijn kolossaal (daar hebben we ons een beetje in vergist). De natuur is ongelofelijk mooi, de dieren ook. De mensen zijn arm, héél arm. Het eten is comsie comsa, en oelala heet. Kus Ar.’*

Veel is veranderd, maar India is nog steeds het land dat alles is wat hij zelf niet is – luid, uitgesproken, extreem, in your face. Toen hij met Guus voor het eerst in Palolem kwam, een strand verderop, was er niks. Alleen een paar hippies, en er werd veel drugs gebruikt. Hij was op het strand daar bijna in een injectie-naald gaan staan. Goa is een voormalige Portugese kolonie, dus katholiek, en ze eten er varkensvlees. Destijds liepen er overal varkentjes rond. Ook hadden veel huizen een *piggy toilet*, een stenen toiletgebouwtje op een verhoging, waar je boven een gat moest poepen, en als je door dat gat keek zag je de kop van een varken, wachtend tot hij jouw drol kon opeten. Of dat vervelend was? ‘Hmmmmm. Het was even wennen. Die piggy toilets zijn allemaal weg, helaas. De Indiase middenklasse is booming, die groeit in een moordend tempo. Die komen hier nu ook allemaal voor een weekendje. Ze zitten volgens mij niet meer op de westerse toerist te wachten.’

Arjan kijkt door zijn leesbril naar zijn telefoonscherm en begint te typen. ‘Zie je hoe goed ik ben met de telefoon? Ik ga de kaart van India opzoeken om jou te laten zien waar ik allemaal geweest ben. Even kijken, waar zit de Google Maps ook alweer... Ik doe jouw nieuwe bril nog niet op. Ik bewaar hem nog even, om hem goed te houden.’ Getyp op het scherm, er wordt tien keer in- en uitgezoomd op de kaart van India. ‘Ik snap hier niks van. Gelukkig heb ik mijn neef Clint die me altijd uitlegt hoe dingen werken, hoe ik mijn telefoon op stil moet zetten, dat daar een knopje

voor is, aan de zijkant. Ik weet ook nooit hoe je in een computer in andere, diepere lagen moet komen, snap je wat ik bedoel?’

Geen idee, zeg ik.

‘Dat je in een programma gaat, en daarin weer dingen kan zoeken, en zo weer door kan gaan, een diepere laag in, zo werkt een computer toch?’

Ik zeg dat ik dat echt niet weet.

‘Ja, dat weet jij wel!’

De eigenaar zet het eten neer. ‘*Your daughter?*’

Arjan: ‘*Yes. My daughter.*’

Eigenaar: ‘*I thought so. You two look very similar.*’

Hij is overal in India geweest, heeft alle ‘moeilijke tempels’ gezien, ‘maar als je het precies wil weten, moet je het Howie maar even vragen’. Hij houdt van het land omdat het mooie en het lelijke er allebei zo extreem zijn. ‘Doordat jij er nu bent, zie ik het weer door jouw ogen. Hoe prachtig het is. Tegelijkertijd, als je door zo’n straat loopt, denk je soms: wat een puinhoop, wat een troep, wat een armoe, wat een vuilnisbelt! Maar, als je dan weer beter kijkt, zie je dat iedereen zijn stoepje netjes heeft aangeveegd. Dat het hout op het houthoopje ligt, dat de plek waar de was te drogen hangt is afgeschermd zodat de koeien er niet bij kunnen komen. Alles zit met touwtjes aan elkaar vast. Ieder jaar stormt alles natuurlijk plat, hier. Het regent maandenlang in de zomer, en dan wordt het nog heter dan nu. Het is dan net alsof je 24 uur in een Finse sauna zit. En door die maandenlange regen rukt de schimmel op, daarom moeten alle huizen ieder jaar worden opgeknapt en geschilderd.’

Twee dagen later heeft Arjan zijn steeds terugkerende ‘wat de hel doe ik hier’-gevoel, hij verlangt naar het rustige Friesland, zegt hij, naar zijn tuin. De hele tijd kijkt hij naar het Nederlandse weerbericht, het moet niet te warm worden. Hij wil de sneeuwklakjes nog zien, maar die zijn eind februari alweer over hun hoogtepunt heen. Hij moet nog ‘snoeidingen’ doen en als het te warm wordt kan dat niet meer. Als je een druif te laat snoeit dan is de

stuwing al begonnen, dan komt het vocht door de snijwond heen en kan ze doodbloeden. Een bezorgde blik op de weerapp: ‘Kijk, hier, twaalf graden! Niet goed. Ik vind het hier ook te warm. Ik wil eigenlijk wel naar huis. Ik ben er klaar mee. Het is dat jij alleen met *hand luggage* reist, anders was ik in je koffer gekropen. Nog twee weken, Saar. Kom, we gaan lopen.’

Het is het einde van de middag en de bestemming is een loungeterras, even verderop, waar we kunnen ‘*sunsetten*’, waarmee hij borrelen bij zonsondergang bedoelt. Een man staat een stoep te vege.

Arjan: ‘*Hello!*’

De man veegt bladeren opzij en wijst op de boom, die op een aanpalend landje staat en over zijn stoep heen hangt. ‘*They should cut the tree,*’ zegt hij.

Arjan: ‘*No! Not cutting the tree! Better sweep, good for your strength, for your health!*’

De man: ‘*I’m telling you, this is not the first time. It is two, three months, every day like this! They have to cut it!*’

Arjan: ‘Oh ja?’

De man, harder: ‘*All the trees that are falling here, they have to cut them! I have to clean it!*’

Arjan: ‘Ja. Ja. Oké.’

De man: ‘*Those people over there, not good! Not taking care of their trees!*’

Arjan: ‘*Jesus Christ.*’

De man, bijna schreeuwend: ‘*I do not like it!*’

Arjan: ‘Oké, *good luck, bye!*’

Op het terras draait een dj, een man beweegt in zijn eentje extatisch over de dansvloer, de zon gaat onder, de baai ligt vol bootjes waarin toeristen dolfinen kunnen gaan kijken. We bestuderen een paar vrouwen met mandala-tatoeages, gekleed in broeken met laaghangend kruis, die inmiddels ook de dansvloer hebben betreden. ‘Geld. Dat denken de Indiërs als ze die vrouwen zien,’ zegt Arjan, terwijl hij een slok neemt van zijn *strawberry margarita*. ‘Ik kan me echt kwaad maken over het verschil tussen rijk en arm

in de wereld. Het loopt uit de hand. Hoe mensen uitgezogen en onderdrukt worden. En ik maak me kwaad over de hoeveelheid plastic uit China die overal ter wereld rondslingert. Wat kun je doen? Misschien lost het zichzelf wel op. Toch? Maar het stemt me wel triest.' Als we verder wandelen, zien we een vrouw langs de weg een slome koe slaan met een stok. 'De dorpsheks,' fluistert hij.

Hij vormt bij een eerste blik op iemand meteen zijn oordeel, zegt hij. 'Je moet dat natuurlijk niet doen. Je mag niet op het uiterlijk van iemand afgaan, of op hoe iemand beweegt, of op hoe iemand in eerste instantie in je aura komt. Ik kijk altijd ontzettend scherp naar mensen. Zie meteen wat er fout aan is. Wat er gek aan is. Dat ze een pruik of een haarstukje op hebben, dat ze grote oren hebben, geen kin, of slappe schouders, of rare korte beentjes. Ik denk dat ik dat sneller zie. Dan zeg ik tegen Howie: "Moet je kijken, wat een o-benen", en dat ziet hij dan helemaal niet. Ik zou liever onbevangen zijn, zoals Howie. Als we op een bus wachten gaat hij om zich heen kijken en dan maakt hij een praatje en wordt hij meteen de dikste vrienden. Dat kan ik niet. Ik hoor soms dat mensen me arrogant vinden. Ik moet ook vreselijk oppassen in de winkel, dat ik niet voordring. Want dan krijg je blikken van: die Ederveen denkt zeker dat hij alles mag. Ik zóu ook nooit voordringen, maar soms gebeurt dat per ongeluk, als je iemand niet ziet.'

We lopen verder, richting het restaurant, doelbewust 'lekker ver lopen'. Bovendien werkt een van zijn 'lievelingskabouters' er, en die wil hij me laten zien. Hij bedoelt het niet denigrerend, want hij heeft een kabouterfetisj, maar dat vertelt hij later nog wel. 'Hij is helemaal niet klein,' constateer ik bij aankomst. 'En ook niet oud.' 'Kabouters kunnen ook jong zijn, wat dacht jij dan?' zegt Arjan. 'Het maakt niet uit of ze oud of jong zijn, en ook niet of ze klein of groot zijn. Ze hoeven ook geen baard te hebben. Het gaat om het postuur en de vorm van het gezicht. Die man ziet er toch uit als een kabouter? Heb je hem zien lopen?'

Hij is geen makkelijk mens, zegt hij tijdens het eten. 'Door de miscommunicaties die ik altijd heb en door mijn eigen vooroorde-

len. Ik vind mensen dodelijk vermoeiend. Vooral als het er meerdere zijn, en je zit in een soort gezelligheidsding, en je kent ze niet goed. Howie wil ook steeds met een hele club mensen gaan eten, en daar heb ik geen zin in, Saar. Verjaardagen bij mensen die ik niet zo goed ken vind ik ook héél, héél erg moeilijk. Ik kan me dan heel alleen voelen. Ik voel me eigenlijk het minst alleen als ik alleen ben.'

Hoe doe je dat dan, als je naar een verjaardag moet, vraag ik. 'Dan probeer ik de knop om te zetten, ik doe dan alsof ik een gezellig mens ben. Ik doe zoals ik denk dat zij willen dat ik doe. Ik ben dan aan het toneelspelen, ik ben niet echt mezelf. Misschien heb ik daarom ook zo'n hekel aan dresscodes bij feestjes. Ik vind het nep. Ik heb me genoeg verkleed, voor mijn werk.' Nog iets waar hij een hekel aan heeft: waarom-vragen. Die ik regelmatig stel. 'Dat vind ik journalistenvragen.' Maar soms wil ik gewoon echt weten waarom, sputter ik tegen, en bovendien geeft hij vaak hele korte antwoorden. 'Ja, ja, ja, ja, ja. Maar ik vind het moeilijk om antwoord te geven, omdat ik dan geneigd ben te zeggen: gewoon, omdat ik dat vind! De dingen die ik zeg, komen associatief uit m'n mond, ik stel mezelf de waarom-vraag nooit. Waarom? Weet ik veel! Dat is niet interessant! Ik wil helemaal niet weten hoe mensen over politiek denken, wat ze van Pieter Omtzigt vinden. Ik wil veel liever weten hoe ze hun teennagels knippen. Dat zegt veel meer over iemand, vind ik.'

Dat kan toch eigenlijk maar op één manier, zeg ik aarzelend. 'Hoe kom je daar nou toch weer bij? Je kan het met een schaarje doen, je kan het met een clipper doen, er zijn mensen die eerst hun voeten laten weken, er zijn mensen die er een handdoek onder leggen, er zijn mensen die het boven de prullenbak doen, er zijn mensen die iedere dag naar hun nagels kijken. Kan allemaal! Ik doe het met een clippertje en ik hou van korte nagels. Hier in India groeien ze sneller, dat zul je nog wel merken. Ik hang mijn voet over het balkon heen, voor zover dat nog gaat. Naarmate je ouder wordt, wordt het knippen van de teennagels best een uitdaging. Je nagels worden steeds dikker én je kan er moeilijker bij. Bij de

grote teen moet je opletten dat je het niet te kort doet, anders gaat het ingroeien.’

Ik vraag of hij de teennagelvraag weleens op verjaardagen stelt. ‘Als het ter sprake komt. Ik begin er misschien zelf wel over. Dat ligt aan de persoon. Als ik op een verjaardag of een feestje ben begin ik eerst gewoon over het weer. Maar ik hoop toch wel snel wat intensere, persoonlijke vragen te stellen. Via teennagels kom je eigenlijk vaak al op een diepere laag, omdat mensen verrast worden door de vraag. Dan raken ze in de war. Leuke mensen gaan dan misschien associëren en komen met een ander interessant onderwerp, zoals haren uit je oren trekken. Hoe mensen eten, vind ik ook interessant. Bewaren ze het lekkerste hapje voor het laatst, of eten ze het lekkerste als eerste op?’

De volgende dag voelt Arjan zich ziek, hij hoest. Toch haal ik hem op voor een interviewsessie, die wil hij niet overslaan. ‘Er moet gewerkt worden. En Howie zit toch maar op me te mopperen, door het gehoest. Hij wil dat ik helemaal aan de andere kant van de kamer ga staan als ik moet hoesten. *Please keep hygiene!* Jaha, ik wéét het, dat heb je nou al vier keer gezegd. Hij vindt het heerlijk, hoor, hij vindt het heerlijk dat ik steeds de deur uitga. Dan kan hij lekker alleen zijn, lekker liggen, netflixen.’ Daarna: ‘Ben je in je eentje naar de markt in Chaudi geweest? Hoe was de tuktuk, ging dat allemaal goed, ben je naar de taxistand gelopen? Wat ben je toch een dappere, zelfstandige vrouw. Wat ben je toch een enorme *career woman!* Welke chauffeur had je, was het die met die baard? Heb je zijn oren gezien? Hij heeft hele lange haren op z’n oorlel. Centimeterslang! Dat laten mannen hier gewoon zitten, dat is een teken van schoonheid. Wat vond je van de markt? Veel uien, hè? Hoeveel uien kan een volk eten, denk ik dan.’

Tijdens het wandelen, langs de hoofdweg, op weg naar opnieuw een waldorfsalade, komen we langs een restaurant annex supermarkt. De eigenaar, klein van postuur, zegt Arjan enthousiast gedag vanaf de overkant van de straat.

‘Hello! How are you? Good?’